

Řeč dr. Herolda na sněmu král. Českého, v sobotu 29. dubna 1899, o násilnostech Němců v Chebu.

Míjíme první část řeči dr. Herolda, která pojednává o pražském školství a uvěřujeme část druhou, v níž řečník protestuje proti posledním násilnostem německým v Chebu.

"Průběh událostí v posledních letech v této věci vede k tomu, abychom byli vůči Němcům tak spravedliví jako oni k nám, abychom s nimi jednali tak, jak oni nakládají s námi!

To jest ta vyrovnací spravedlnost, a dokud naše veřejné mínění se nepostaví na toto stanovisko, abychom stejnou spravedlnost odpláceli stejnou spravedlností, abychom stejnou nespravedlností odpláceli stejně křivdý, do té doby nebude v této zemi žádného poškození žádné pořádku, do té doby budou stále se opakovati stejné křivdy, jakých jsme v těchto dnech byli svědky v městě Chebu.

To jest zbabělost, které by se nedopustil ani ten nejposlednější zbedňovaný stát naproti svým poddaným. Když jest možno, že z státního úředníka sklenu na tak nízkou mrzkost a na tak živé denunciantství a když jest možno, že se jim nic za to nestane, — když jest možno, že úředníci soudní odřívají, co jest jasné v soudním čtvrtém Gautschových nařízení obsaženo, že totiž zástupce strany má právo mluvit ve svém jazyku (nebťž není podle všeho právního pojmu u každého člověka vlastně nic jiného, než strach, kterou zastupuje), když jest možno, aby se nakládalo s tímto zástupcem, advokátem, dle zpráv samých listů německých v přítomnosti prezidenta krajského soudu způsobem takovým, jak nejedná ani čeledín, jak nenakládá ani šafář se svým podomkem, když jest možno, aby obhájce, který hájí u soudu právo svého klienta, nemohl odcestovati, aniž by se mu něco stalo, když jest možno, aby vzdor četnické assistenci byl nucen, aby aspoň pro postrach účelníků musil ukázati revolver, když jest možno, že před očima státních politických úředů doktor veškerých práv a c. k. důstojník, jakým jest dr. Mířička, byl držán na strážnici ne snad násilně, ale proto, že v celém Chebě státní moc rakouská nemůže muži tomu opatřit ani bytu, ani potraviny, když jest možno, že kopná se po celou noc poradá a že výsledkem této porady není vyšetřování tohoto velkého asiatského skandálu, nýbrž návrh státního zástupce, aby ohrožený tento obhájce a doktor práv sřhán byl pro zločin veřejného násilí, když vše toto možné jest, pak, velectění pánové, nemám pro to jiných slov, i mohu říci jen, vzpomínaje slov nebožtíka Greutera:

Taková administrace nezasluhuje jiného slova, nežli slova "Fuj!" (V celé sněmovně: "Fuj! Fuj! Hauba! Skandál!") Dlouhotrvající potlesk!

Velectění pánové, my dokázali na tomto slavném sněmu, že se dovedeme mírniti, a já — tak aspoň naše obyvatelstvo práv — jsem velice mírný a opatrný člověk. A já také tomu lidu v Chebu, který ohrožoval, anebo pokřikoval na české strany, které se tam dovolávaly pomoci soudní, já tomu lidu, velectění pánové, nepřičítám žádné viny. My víme, co jest psychologie davu, víme, že když se massa jednou již rozvální — způsobem křivým a nepravým — že se nemůže již udržeti. Tém lidem tedy nepřičítám viny, na ty také nevolám a nikdy volati nebudu přisnost' zákona. Ale ty, kteří jménem zákona, kteří jménem císaře a krále vykonávají mají justici, kteří však na místě toho provokují takovýmto výstupem skandalosnfmi — tyto lidi musím zde veřejně před zástupci vlády, před celým světem vzdělaným obžalovati z porušení povinnosti úřední.

Pánové, tu není na místě výmluva, že ten či onen, v tom nebo onom jen pochybil. Zde nejde o chybu jednotlivé osobnosti (snad možno, že chyby obě strany), o

tom nemůže být řeči, ale jde o to, má-li nadále býti možno v tomto státě, aby na jedné straně chráněny byly národní německé menšiny až do těch posledních konsekvencí, ba že i každé příkřejš oslovení německého příslušníka v Praze, na Pškopě vykládá se a stíhá se jako zločin veřejného násilí, nebo bezprostředně nebezpečného vyhrožování, poněvadž prý se může z toho něco státi — a na druhé straně pak, aby Čech, který pod ochranou té vždy slepé, tenkrát ale naprosto slepé justice, uchyluje se k soudu, aby dovolal se práva, nebyl jist ani už svým životem a svobodou.

Karakteristický moment jest ten, a mám opět jen německé noviny po ruce, že purkmistr města Chebu upokojil krvežíznivost lidu českého tím, že jim dal ujistění, že dr. Mířička zůstane na radnici. Pak teprve se všechno upokojilo a mohli jsme pak druhého dne dle "Prager Tagblattu" čísti: "Teprve na opětné ujistění purkmistra, že dr. Mířička neodjede, nýbrž že přes noc zůstane na radnici a když také povoz již odjel, sestoupily se zástupy v průvod a táhly zpívající Bismarkovu píseň "Wacht am Rhein", a jiné nacionální písně přes tržiště k pomníku císaře Josefa II., kdež jádrná nacionální řeč davy k nadšenému prolavování "Heil" podnítila."

Pánové, zde jest současně, který dráždí strany nepřipouštěním jejich jazyka, zde zbaběl politikůt úředníci, kteří nedovedou poskytnouti Čechu ochrany, a konec konců, velectění pánové, když ten Čech jest konečně na strážnici zavřen, jsou všichni uspokojeni a v celém Chebu zavzná mocným chorálem píseň Bismarkova "Wacht am Rhein" tyto typické písně rakouského patriotismu, i divím se jen, že jsem nečetl také ještě, že i pan prezident krajského soudu, p. okresní hejtmán a pan radní sekreťar nezpívali s nimi. Bylo by to aspoň upřímné.

V takovém okamžiku, když se taková "ochrana" prokazuje našemu lidu, v takovém okamžiku žádá se stále, bychom, kde máme my většinu, něčeho jiného neměli na zřeteli, než poskytování té nejkrásnější a nejobsáhlejší národní ochrany našim německým krajanům.

My po čas tohoto zasedání dali jsme v této příčině tolik umírněnosti na jevo, že to každý uznati musí, — my jsme se zdržovali hořlavých látek vněsti do tohoto slavného sněmu, ačkoliv stesky na pronásledování a potlačování našich menšin stále se množí, činili jsme to — řeknu to upřímně — z toho hlubokého přesvědčení a pláni, aby průběh tohoto zasedání za nepřítomnosti Němců vyzněl plodnými, klidnými, pozitivními výsledky. Avšak slyšíme, že i vláda si toho přeje a že i vládní orgány si toho přeji, i lituji, že tu není pan místopředseda přítomen. Jestli on si toho přeje, jest jeho mravní povinností, aby učinil takovému jednání, jaké v Chebu se sběhlo, přítrž. Ale nejen to: já pravím z místa tohoto, že pro záležitost chebskou neuspokojíme se snad nějakou všeobecnou odpovědí ohledně benevolence k českým menšinám a že jeho Exc. p. místopředseda, chce-li v tomto království zůstati místopředsedou, musí zrovna tak jako se respektují práva národních menšin německých, dle stejné a rovné povinnosti respektovati národní práva a požadavky většiny české.

To žádáme, na tom trváme, tco budeme hleděti dosáhnouti, a když to nepřijde po dobrém, my si to na konec i vůči každému místopředsedovi vynutíme." Silný nastasec. Wild Rose, Wis. 9. února '98. Dr. Peter Fahney, Chicago, Ill. Ctěný pane! Rád bych vám pověděl o mé vděčnosti k vám, ješto jsem se úplně pozdravil z těžké nemoci, kterou jsem byl v listopadu r. 1898 postížen. Měl jsem 21 návštěv od místních lékařů, ale bez úspěchu. Dr. — z Wild Rose přišel ke mně třikrát a Dr. — z Wautoma osmkrát. Souhlasili, že trpím katarem a zánětem měchýře. Trpěl jsem hroznou bolestí. Na dobro zmalomyslně vzdal jsem se lékařů a počal užívatí vaše Dra. Petra Hoboka. Netrvalo dlouho, že začalo mi být lépe a lepení pokračovalo. Měl jsem též bolesti v nohou a dýchací, bolestky ale velmi bolesti. Váš lék je znamenitý. Chci vám pomoci prospět lidstvu. Všechny viv mój bude ve prospěch váš a vašeho Hoboka vynaložen. Váš upřímný, Vilém J. Hursh. Když vše sněmu se sňarem, sřvej te Dra. Petra Hoboka; ale nečkejte až potom? Na tisíc lidí s radostí o zasluhách tohoto léku dovedli. Právě se lidem přímo od majitele, Dra. Petra Fahney-a, 119-114 S. Hoyne Ave., Chicago, Ill.

Ještě něco o životě společenském.

Pišo Jan Janák. I. V minulém čísle Pokroku uvedena byla krátká úvaha o životě společenském, porovnávací život společenský zdejší a onen ve staré vlasti naší. Jelikož jsem také jedním z těch přistěhovalých pavouků, jak nazval p. pisatel oné úvahy ty, jimž se nechce na ráz zdejší společenský život a zábavy zalbiti, dovolím si též podat svůj náhled o tomto, doufaje, že pokud se mi usvědčiti mnohé, že není ten výraz nespokojenosti žádným hanobením poměrů této země a zároveň též vyvrátiti názor, že by společenský mrav ve staré vlasti stál na nižším stupni nežli zdejší, jak z oné úvahy vysvítá. Jest pravdou, že "život nás Čechů v této zemi jest rozdílný od českého ve staré vlasti", avšak jaké jsou v tom rozdíly, o tom si promluvíme. Ze krajan, který sem přijel ze staré vlasti, nevychvaluje hned zdejší poměry, jest též pravdou, ale tomu se přec nelze diviti, neboť sem mnoho těch krajanů, kteří sem přijedou, aby se zde usadili, velmi často zklamáno vzhledem k jich nadějím, jež v tuto zemi kladli. Nemůžeme přece očekávati vychvalování zdejších poměrů od takového přistěhovalce, který vynaložil celý svůj majetek na cestu do této vlasti a zde pak nedostává se mu přiležitosti při nejlepším jeho vůli, aby dostal práci, kterou by své živobytí uhlájil a když jest mu tato jeho trapná situace ještě ztrpčována opovrhováním od přispělosobných již Amerikánů, byt' též i přistěhovalců, mnohdy i krajanů. Není to hanobením této země, dle mého náhledu, jest to spíše stěžování si a nemůže býti vykládáno ve zlé, uvážlivě-li uvedeně okolnosti.

Kdo jest šťastnějším a nemusí zde vésti tak tuhý boj o svou existenci po svém přistěhování se sem, ač myslím, ba neobával bych se tvrditi, že takových šťastných smrtelníků ani není mezi těmi, kteří přijeli, aby si zde existenci prací rukou svých zbadovali, ten pak zavadí i o zbabavých společenských a tyto se mu z pravidla nelíbí též. Proč? On si již zvykl na zábavy jiné, ryze české. Při zdejší zbabavé jest cizím, neboť se pohlíží na něj jako na člověka nějakého nižšího řádu — jako na "zeleňáka" a význam tohoto názvu není třeba blíže označovati, neboť nemyslím, že by se našlo mnoho takových "usedlých" Amerikánů, třeba i Čechoamerikánů, kteří by se opovážili představit si pod názvem "zeleňák", aneb ještě lépe "greenhorn", člověka sobě rovného.

Seznal jsem několik případů, že lidé, na kterých způsobilo zamerikanisování pouze jen takový převrat, že dovedli se po amerikánsku postaviti k "báru", kteří ale přec dle i vzdělanému přistěhovalci na jevo svou "převahu". Snad proto, že on toto nedovedl! Pak se divíme, že takový zakrouť hlavou nad těmito poměry? Rozdílným je zdejší život český od společenského života ve staré vlasti rozhodně, neboť kdyby nebyl, cítil by se zde každý ten čerstvý náš krajan jako doma, ale přijde na to, v čem jest ten rozdíl. Mnozí jsou zvyklí považovati se za jakousi dokonalejší větve národa českého a osobovati si následkem toho vyšší stanovisko společenské i vlastenecké, avšak v tom ohledu jest lépe přidržívatí se skromnosti, neboť my Čechoamerikáné se nemůžeme považovati za dokonalejší národ český, neboť se nedokonalujeme ve smyslu národním, ješto přijímáme cizonárodní mrav i zvyky a své vlastní, často dokonalejší než ty cizí, přijaté, nepřetajem a zapomináme. My pracujem na naší národní roli dědičné sice, ale v jiném směru, kterým stává se z té české větve americké přechod z Čeství k úplnému Amerikánství. Důkaz toho podává nám ono překvapení nad zdejšími poměry, které každý čerstvý nadšený vlastenec projeví, zvláště přijde-li do takové osady české, kde reforma na té naší roli dědičné již značně pokročila.

Vzkor tomuto překvapení, musí se takový vlastenec přispůsobiti poměrům panující, chce-li tuto zem za svou novou vlast' přijmouti, ač je mu to dosti trpkým, zvláště jsou-li mu jeho české zvyky, na kterých si co nadšený vlastenec zakládal, vystavovány od krajanů jako zlehtující vlastnosti. Předplatě si na Hospodářské pouze 51 ročně.

Car a konference míru.

Přítomně zabývá se veřejnost jak ve starém, tak i v novém světě otázkou, jaký výsledek bude mít konference míru, jež včera zahájena byla v Haagu a k němuž podnět zavdal ruský car. Zmínili jsme se v jednom z minulých čísel o tom, co možno očekávati od zmíněné komise, s velikým nákladem na útraty poplatnictva toho kterého státu svolaná, a dues chceme poukázati na osobu, jež konferenci tu vyvolala. Ruský car ve své svrchované moci může míti dobrou vůli v provedení své myšlenky, aby evropské vlády konečně ustalý v šleném zbrojení, avšak nemá ten vliv, aby jej různí potentáti uposlechl. On může poručiti milionům svých poddaných cokoliv, a oni ho poslechnou, však nemůže žádati na žádné cizí vládě, aby na úkor svý zbabula se vojska, jež chrání trůny evropských vládařů, ač toto činí tak proti své vůli. Návrh Mikuláše, cara ruského, svědčí o tom, že jeho osobní city mohou býti někdy šlechetné, avšak v záplétce mihá se nám před očima jeho svrchovaná moc nad těmi miliony duší, kterým nechce poskytnouti ani špetku svobody občanské, drže je stále na uzdě jako nerozumná stvoření, že nejsou schopna svobodného žití se zaručenými občanskými právy. Kdyby poskytl car aspoň špetku svobody svému obyvatelstvu, věřilo by se spíše jeho snahám odzbrojovacím, kterými nyní chce upoutati evropské národy. On ví, že žádná vláda nerozpuští své vojsko, již k vůli své bezpečnosti, avšak on chce zakryti před světem vlastní ozbrojování Ruska. Jeho mírumilovná snaha nemůže býti upřímná, poněvadž neshody s Finskem nechce urovnati, naopak ješte šve svými příkazy tamní lid proti sobě. Co sobě má mysliti soudný člověk o vladaři, jenž vynucuje si neomezenou poslušnost milionů lidí, nevynikaje ničím nad ostatní své vrstevníky a dávaje si raditi sečetnými pochlebňáky, jichž sobecké zájmy s ochotou podporuje na úkor celého národa?

Tyto otázky tanou na mysli každému, kdo sleduje program nastávající konference. V době, kdy dochází denně zprávy o hrozných utrpeních ruského lidu následkem hladu, takže i tráva jest mu pokrmem, svolává vladař hladového lidu konferenci na odzbrojení vojska. Komu padnou za oběť ty miliony zdravých vojáků, když vláda přestane je živiti? Či mají míti hladem, nemajíce prostředků k uhlájení bohelho živého? Jest sice pravda, že nepomyslí se na úplné rozpustění vojska, nýbrž na jeho omezení a částečné propuštění, avšak i ti šťastní, neb nešťastní, kteří odhodí vojenský oblek, nenajdou-li zaměstnání, budou míti hladem, jako jejich otcové, matky i sestry. Ruský car tedy chce rozmnožiti počet hladových vězňů poddaných, a přáním jejich mají trpěti miliony zdravých lidí, kteří v evropských armádách jí komisií chleb. Však připustíme, že všichni ti, kteří vůli cara slevnou se sebe vojenský kabát, obdrží tu a tam zaměstnání. Komu tím ublíží? Zajisté že jen dělníkům, jichž nyní již jest všude nadbytek. Kdyby to byl nepatrný počet osob, neměnilo by se na věci pranic, avšak kde takové ohromné množství mužstva chce zajmouti postavení v oboru práce, tu možno smele počítati na klesání mzdy na celé čáře. Továrníci ovšem proti tomu nic nemanžtají, neboť kde jest nadbytek pracovních sil, tam oni mají žně, avšak ti ubozí dělníci, kteří s těžší uhlájí živobytí, ti odnesou konečně všecko. Mírumilovný ruský car Mikuláš má nejmenší příčinu ku svolávání konference míru, poněvadž směr politiky ruské vyhradně nese se po celé století za zdokonalováním vojenské výzbroje a vojsko ruské jest ze všech velmocí nejčetnější, ovšem ale také nejhůře placené. Ony to vš ostatní vlády zastoupené na konferenci také a proto všechny ty porady odbudou se nepochybně pouze ze zdvořilosti ku mocnému panovníku ruských mužůku na útraty poplatnictva evropských států, bez toho již všemožnými daněmi přetřelého.

Jest důležitějším pro každého upevniti zdraví své, nežli zblouvatí domova. Hlavní zřetel k udržení zdraví bráti se má, aby játra byla v činnosti udržána, čímž žaludek zároveň v stavu zdravém se udržuje. Dra. Augusta Koenig's Hamburgské kapky jsou nejlepšími jarním lékem proti všem neduhům.

Nezdravý vlhký vzduch jarní... podněcuje... Revmatismus a Neuralgii. Nejlepší v takých utrpení-lékem jest St. Jacobs Oil.

Stávka textil. dělnictva v Brně.

Zprávy z Brna došle oznamují z 2. května: Propukla zde stávka, která je výsledkem dlouhého jednání, jež vedeno bylo mezi továrny a dělnictvem již od nějaké doby. Dělnictvo textilní stanovilo své požadavky na nedávném shromáždění v Dělnickém domě v táboru svém v Dělnickém domě v tomto smyslu, aby za jeho součinnosti vypracován byl normální plán pracovní, aby zrušena byla noční práce ze soboty na neděli v případě náhla a konečně aby zaveden byl desetihodinový pracovní den. V prvních dvou požadavcích továrníci projevíli ochotu jakž takž s dělníky se dorozumět, ale o třetí požadavek i rohodinné pracovní doby jednání se zcela rozbito. Z počátku brněňští továrníci zamítli požadavky dělnictva naprosto. Na požadavky dělnictva textilního, přijatě táborem v Dělnickém domě, odpověděl spolek vlnářských továrníků záporně: Zkrátiti dobu pracovní nelze prý, jelikož soutěž s továrními v severních Čechách a jinde jest velká. Tovární řady vypracovány byly továrníky společně a jsou výhodny dělnictvu, nelze je tudíž libovolně měniti.

Klid v noci ze soboty na neděli by zaveden býti mohl, ale za stejný plat pětidenní. Ústř. živnostenský inspektor dvorní rada Klein přijel do Brna a jeho zakončením podotčil se, že továrníci v prvních dvou odstavcích jevíli ochotu vyhovět dělnictvu. Ale zavedení rohodinné pracovní doby rozhodně se vzpírají. Následkem toho v dělnictvu textilním nastalo silné kvacení a chuť odpovědět továrníkům — stávkou. — V pondělí v továrních nebylo pracováno pro oslavu 1. máje; dnes ráno pak práce opět stojí, komyni nedýmají: stávka skutečně propukla. Dnes ráno o pl 6. hodině konán byl v zahradě Dělnického domu tábor dělnictva textilního. Sem, místo do továrny, soustředilo se dnes ráno veškeré dělnictvo brněnských továren textilních, tkalcovky, přadlácký a přadlácký, barvíři, upravovači a snováči počtem mnoha tisíc. K dělnictvu promluvil poslanec Hybeš český a Sorbet německý. Vloženo bylo dosavadní stav jednání s továrníky a přijata byla jednomyseľná resoluce, aby se ihned v každé továrně zvláště vyjednávalo o tom, zdali již dnešním dnem zavedena bude rohodinná pracovní doba. Bude-li to odmítnuto, má býti zahájena ihned celodenní stávka. Dělnický výbor ihned obejel časně ráno všechny továrny a předložil tam tento požadavek dělnictva. Továrníci provedeni 10 hodinové pracovní doby odmítli. Dělnický výbor vrátil se pak do Dělnického domu, kde čekajímu dělnictvu zprávu o tom podal. Následkem toho bylo usneseno, že do práce se nepřijde a že má býti zahájena dočasná stávka. Konečně rozhodnuti o stávce že bude učiněno teprve, až znám bude výsledek porady továrníku, jež konala se odpoledne. Dělnictvo, počtem asi 10.000, po celý den shromážděno v zahradě a v sálech Dělnického domu, vyčkávajíc, jak bude o stávce rozhodnuto. Všecky brněnské továrny textilní stojí, až asi na čtyři. Ve dvou z nich zavedena byla rohodinná doba pracovní už dříve (ku př. u Wolmuta), dvě z nich pak prý dnes ku požadavku dělnictva svolily. — Když odpoledne došla od továrníků zpráva, že ve své poradě požadavek rohodinné pracovní doby odmítli, usneslo se dělnictvo, že zahajuje dnešním dnem stávku definitivně. Počíná tedy dnes v Brně velká všeobecná stávka dělnictva textilního, jaké tu jež od r. 1889, tedy od deseti let, neboli. Stávkujícího dělnictva textilního v Brně jest celkem asi 12.000.

Nedohodnou-li se stávkující s továrníky do soboty, má býti zahájena akce za účelem solidárního postupu všeho dělnictva textilního

v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Vystává tudíž na obzoru nebezpečí obrovské stávky všeho textilního dělnictva v zemích českých. Snad nebezpečí toto přiměje brněnské fabrikanty k mírnosti a ústupnosti.

ČISTÁ... KOŘALKA... PŘÍMO OD... luhovarníka ku spotřebovateli. \$3.20 za čtyři skvany se záilkou. Uspořite tím výdaje na vaření a změkčíte si život...

Nabídka: Zlatého kamádka 4 kvartů lahve Hayner's... RYE... THE HAYNER DISTILLING CO., DAYTON, OHIO, U.S.A.

The Hayner Distilling Co., 205-211 W. Fifth St., Dayton, Ohio.

Jediný český závod olovnický, strojnický a zámečnický v Omaze... Leo. Baroch, 503 So. 13th Street, Teleton 1967.

PRODÁM... 12 čtvrtceklí pozemků v Stanton county, Neb., 8 mil jihuodpadně od Stanton, Neb.

Pozemky ty rozprodám v dílech 160 akrů i více dle příání kupující. Nejsou pláště, vodní přírůstek, postojky a za ceny 50 až 500 akry.

Paní A. KRETSCHMER RANHOJČICKA... a vyřábětelka české kořenné a bylinné masti (čtyři druhy) k vyožení každé rány a bolesti na těle.

Neobtěžujte si... doposati pro nás české hodinářské a zlatnické cenik, když-nyní, aneb ně svatky něco z oboru tohoto potřebu je. Zaručujeme Vám useteň od 1 do 55 na každých hodináčkách.

W. J. WISE a Syn, 381 W. 16th St. Chicago, Ill.